

Однією з найважливіших визначено проблему відсутності єдиного інформаційного забезпечення моніторингу та оцінки соціальних програм. Основною інформаційною базою є обстеження умов життя домогосподарств (ОУЖД), що проводиться Держкомстатом України на постійній основі з 1999 року. Однак це обстеження має серйозні обмеження щодо надійності даних. Крім того, дані, отримані з ОУЖД, не співпадають з даними адміністративної статистики, що теж ускладнює процедуру моніторингу.

Виходячи із зазначеного, сьогодні необхідно розробляти і впроваджувати удосконалені інформаційні технології в систему державного управління, маючи на увазі при цьому єдині методологічні та організаційні підходи, програмні продукти.

Відповідно до Закону України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 рр.", з метою удосконалення управління процедурами соціального захисту населення та створення ефективної системи соціального аудиту програм соціальної підтримки необхідно забезпечити використання сучасних технологій автоматизованої обробки інформації шляхом інтегрування її з розрізнених біллінгових (виплатних) інформаційно-аналітичних систем усіх форм власності та відомчої підпорядкованості в Корпоративну інформаційно-аналітичну систему з функціями соціального процесингу, яка передбачає ефективну взаємодію влади (структурних підрозділів місцевих органів влади щодо призначень допомог, пільг, житлових субсидій, інших соціальних виплат, реєстрацію місця проживання громадян і т. д.), а також бізнесу, який надає послуги бюджетним установам, населенню шляхом обміну інформацією.

Ще одним необхідним кроком видається створення та впровадження соціальних карток, яка дасть змогу центральним, регіональним та місцевим органам виконавчої влади забезпечити підвищення ефективності та якості управління соціально-економічними процесами шляхом організації достовірного автоматизованого аудиту витрачених коштів та наданих послуг для підтримки ефективних управлінських рішень.

Запровадження єдиної інформаційної бази та соціальних карток створить необхідне підґрунтя для формування національної системи соціального аудиту, який з часом стане повноправним елементом економіки як усвідомлена соціально-економічна необхідність.

Література: 1. Igalens J. La Responsabilite sociale de l'entreprise, editions d'Organisation / J. Igalens, M. Joras. – Paris, 2002. 2. Human Rights Principles and Responsibilities for Transnational Corporations and Other Business Enterprises. – UN High Commissioner for Human Rights, 2002. 3. Жуков А. Л. Аудит заработной платы – действенный инструмент ликвидации дефицита достойного труда / А. Л. Жуков // Труд и социальные отношения. – 2007. – № 2. – С. 20–27. 4. Киселев И. А. Сравнительное трудовое право / И. Я. Киселев. – М. : ТК Велби, 2005. – 320 с. 5. Шулул А. А. Концепция российской модели социального аудита / А. А. Шулул, Ю. Н. Попов // Народнонаселение. – 2007. – № 4. – С. 45–56. 6. Мешков В. Р. Особенности российской модели социального аудита. Экспресс-серия / В. Р. Мешков. – М. : Издательский дом "АТиСО", 2009. – С. 410–417. 7. Балакірєва О. М. Соціально відповідальний бізнес в Україні: поняття та основні чинники / О. М. Балакірєва, Ю. М. Галустян // Український соціум. – 2007. – № 5–6. – С. 14–27. 8. Прогнімак О. Д. Формування соціальної відповідальності бізнесу: взаємодія з місцевими спільнотами та владою / О. Д. Прогнімак, О. В. Іщенко, О. Ю. Касперович // Український соціум. – 2007. – № 1. – С. 14–21. 9. Волков С. Соціальний аудит як механізм оптимізації управління розвитком соціальної сфери / С. Волков, А. Андрущенко // Профспілки України. – 2008. – № 4. – С. 10–13. 10. www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mtpsa/2009_15/Mewkov.pdf.

Рецензент
докт. екон. наук,
професор Дороніна М. С.

Стаття надійшла до редакції
17.01.2011 р.

УДК 358.95

Грущинська Н. М.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНИ У КРИЗОВИХ ПРОЦЕСАХ СУЧАСНОСТІ

Анотація. Розкрито причини та наслідки економічної кризи 2008 – 2009 років для країн Європи та України, безпосередньо, а саме її вплив на зовнішньоекономічний вектор країни.

Аннотация. Раскрыты причины и последствия экономического кризиса 2008 – 2009 годов для стран Европы и Украины, непосредственно, а именно его влияние на внешнеэкономический вектор страны.

Annotation. The reasons and consequences of economic crisis 2008 – 2009 years for the countries of Europe and Ukraine, directly, namely its influence on the external economic vector of country are suggested.

Ключові слова: економічна криза, зовнішньоекономічна діяльність, національні пріоритети, глобалізація, міжнародні організації, безробіття, валовий внутрішній продукт, зовнішньоторговельний оборот.

Розвиток сучасних світогосподарських зв'язків обумовлюється поглибленням процесів взаємозалежності різних національних економік і активізацією їх участі в сучасному міжнародному поділі праці. Участь України в міжнародному поділі праці та світогосподарських процесах визначає її національні пріоритети, а саме формування ринкового середовища, інтеграцію в європейську спільноту, повноправне членство у Світовій організації торгівлі. У зв'язку з цим, особливої актуальності набувають проблеми формування і налагодження зовнішньоекономічних зв'язків, організації й управління зовнішньоекономічною діяльністю, розробки і реалізації ефективної зовнішньоторговельної політики. Світова економічна криза сприяла прояву всіх проблем, що були накопичені в українській економіці протягом останніх двох десятиріч. Наслідки кризи впливають не лише на внутрішні процеси в країні, а й на зміну зовнішньоекономічної політики держави.

Теоретичним проблемам розвитку зовнішньоторговельної політики присвячені численні роботи як українських, так і зарубіжних вчених-економістів. Серед них слід відзначити дослідження М. Аль-Аграа, Дж. Брандера, Дж. Вінера, Г. Грубеля, Р. Д. Джонса, Р. Кейвса, Ч. Кіндлбергера, Д. Кісінга, В. Леонтьєва, С. Ліндера, Х. Ліннеманна, Дж. Міда, К. Мілнера, Б. Оліна, М. Познера, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта, Б. Спенсера, Р. Фінстра, Г. Хаберлера, Е. Хекшера, М. Чаколідеса.

Багато наукових праць українських економістів присвячено інтеграції України в сучасне світове господарство, адаптації національного виробництва до вимог сучасного рівня розвитку міжнародного поділу праці, а також проблемам розробки та впровадження зовнішньоекономічної стратегії України. Серед них дослідження Д. Богині, В. Будкіна, І. Бураковського, Г. Волинського, А. Гальчинського, О. Дерев'янка, М. Дудченка, О. Живицького, О. Кириченка, Л. Кістерського, Г. Климка, В. Ключка, А. Кредісова, І. Лукінова, Ю. Макогона, С. Мочерного, В. Новицького, В. Онищенко, А. Поручника, К. Радченка, О. Рогача, А. Рум'янцева, Г. Сащенко, Ю. Сафіуліна, В. Сіденка, В. Сиренка, С. Соколенка, М. Суркова, М. Тараканова, А. Філіпенка, О. Шниркова та інших вчених.

Цілі статті – розкрити особливості зовнішньоекономічних пріоритетів України, можливу їх зміну під впливом кризових процесів у сучасному світовому господарстві.

Кризові процеси, що розпочалися в 2008 році та стрімко охопили всю економіку України, за останні два роки "сприяють" погіршенню ситуації. У кожній країні економічна криза має свої особливі риси, проте загальні риси характеризуються спільною картиною причин виникнення кризових явищ в економічному секторі, передуванням явищ фінансово-го буму, зниженням платоспроможності і кредитоспроможності населення, падінням цін на ринку нерухомості, важким станом комерційних банків і погіршенням умов кредитування й інвестування підприємств у реальному секторі економіки. Різне зниження фондових індексів призвело до падіння ринкової вартості активів і до численних банкрутств, що зачепило більшість розвинутих країн, а також країн, що перейшли до ринку. До загальних рис прояву фінансової нестабільності слід віднести нестачу кредитних ресурсів і відтік іноземних капіталів з країн, що розвиваються, зокрема з України, а також із деяких країн Євросоюзу (Литви, Латвії та Естонії) до країн базування капіталу, тобто до США та розвинених країн Європи, що вкладали капітал у сферу нерухомості не тільки у своїх країнах, але й у вищезазначених [1].

Загальною ознакою сучасної економічної кризи є тотальне падіння темпів зростання ВВП та суттєве збільшення безробіття. Так, лише в листопаді 2008 року безробіття в США збільшилось на 2 мільйони чоловік, у 2009 році – 6,9 млн, на початку 2010 року – 8,5 млн безробітних. В Україні ж у 2009 році, за даними МВФ, безробіття становило 9,6 % від загальної чисельності робочої сили, а на початку 2010 року 1,03 мільйона громадян мають статус безробітних [2].

Падіння виробництва, викликане погіршенням світової кон'юнктури, зниженням цін на біржові товари (чорна і кольорова металургія, нафта), надмірними обсягами кредитування внутрішнього споживання, відірванням від реальної платоспроможності, неконтрольованим "змінам" іпотеки, що призвело до фінансового обвалу на тлі кризи на ринку нерухомості, перекинулось на більшість країн ланцюговим шляхом і набуло змісту загальносвітової кризи. І якщо в Сполучених Штатах Америки чи в провідних країнах Євросоюзу темпи зниження обсягів виробництва ВВП склали від 1,0 до 4,5 % залежно від країни, то в окремих європейських країнах, зокрема в Україні, Угорщині та Ісландії, ситуація виявилась катастрофічною порівняно з іншими. В Україні, зокрема, стагфляція розгорнулася у результаті відпливу короткострокових іноземних капіталів за кордон у свої країни базування через нестачу капіталів там, а також на базі світового падіння попиту й цін на продукцію чорної металургії, яка є в Україні головним постачальником експортних валютних надходжень. До внутрішньоекономічних факторів, що дестабілізували українську економіку, слід віднести надмірні обсяги кредитування споживання і придбання нерухомості, зокрема кредитування інвестиційних процесів будівельного бізнесу із значними ризиками, що фінансувались за рахунок зовнішніх запозичень вітчизняними банками капіталів за кордоном [2].

Разом з тим, деякі експерти зазначають, що фінансова криза матиме низку позитивних наслідків для громадян України в окремих сферах життя. Зокрема, через фінансову кризу всього за кілька місяців нафта подешевшала удвічі – з 147 дол. за барель до 60 – 65 дол., що має привести до падіння вартості бензину, навіть у такій країні з фактично монополізованим ринком нафтопродуктів, як Україна [3].

Криза сприяла зміні автомобільного виробництва, а саме випуску так званих гібридних автомобілей. Будівельні компанії змушені знижувати вартість вже побудованих квадратних метрів на 10 – 15 %, а виробники будматеріалів – вартість своєї продукції на 50 % [4].

Криза показала, що агропромислові активи є одними з найбільш стабільних на сьогоднішній день. Це означає, що в найближчі кілька років світові інвестори будуть з особливим увагою розглядати можливості інвестувати саме в сільське господарство.

Наведені аргументи відображаються і на зовнішній політиці країни. Різне падіння цін на основні види української експортної продукції (товари металургії, хімічної промисловості), посилення конкуренції з ринків східних, а саме з китайського, значно погіршило ситуацію реального сектору економіки України. Ситуація погіршилась в результаті обмеження доступу до кредитних ресурсів, посилення вилучення фінансових ресурсів унаслідок затримки відшкодування ПДВ. Найбільшого падіння зазнав експорт транспортного обладнання (на 63,5 %), хімічних продуктів (на 53,2 %), чорних металів та виробів з них (на 53 %) [5].

Значне зростання імпорتنних поставок спричинило в 2009 році негативне зовнішньоекономічне сальдо. Для товарної структури експорту та імпорту України характерне зменшення торговельних відносин з постійними партнерами з Європи, а саме: Польщею, Угорщиною, Словаччиною та загалом з Європейським Союзом, про що свідчать дані Держкомстату: торговий оборот між Україною і Європейським Союзом на 2009 рік становив 5 908 млн дол. США, а в 2008 році – 7 902,8 млн дол. США.

Зменшився товарообіг із Російською Федерацією. Російська Федерація як головний торговельний партнер України має позитивні перспективи співробітництва, проте домінування імпорту нафтогазової продукції має отримати інші формати співпраці. Обсяги зовнішньої торгівлі товарами і послугами України з РФ за 2008 р. склали 39,885 млрд дол. і збільшилися порівняно з 2007 р. на 18,7 %. У 2009 році він становив 15 млрд доларів. Причинами скорочення товарообігу в 2009 році, в першу чергу, є економічні кризові наслідки.

Зростання товарообігу було зафіксовано з країнами: Казахстан, Білорусь, Узбекистан, Німеччина. Ситуація пояснюється впливом кризи на країни Європи та зниженням їх економічного розвитку. На кінець 2009 року за даними МВФ економіка 16 європейських країн, що використовують євро як національну валюту, скоротилася на 4,2 %. При цьому в Німеччині ВВП скоротилося на 5,6 % у зв'язку зі значним скороченням обсягів експорту. За даними організації, становище покращиться тільки на кінець 2010 р., коли скорочення економіки єврозони складе 0,4 %, а Німеччині – 1 % [4]. Водночас, МВФ прогнозує, що у країнах з ринковою економікою, яка формується, ВВП скоротиться в поточному році на 4,9 %.

Загалом, слід відмітити, що Єврозона сьогодні перетворилася на одну з найбільш слабких ланок світової економіки, після того, як криза посилила відставання економік держав ЄС як від своїх традиційних західних партнерів-конкурентів – США та Японії, так і держав групи БРІК, що перетворюються на нових світових економічних лідерів, – Бразилії, Росії, Індії і Китаю.

Небезпечним є й самі наслідки боротьби з кризою, а саме, як зазначають деякі економісти, третя хвиля економічної кризи, яка характерна для Європи з настанням 2010 року. По суті, це перегрівання економік антикризовими заходами, що приймалися у кінці 2008 року – початку 2009 року. Ураховуючи дані негативні процеси, що відбуваються в Європейському Союзі, зрозумілим є погіршення зовнішньоторговельних відносин з Україною.

Пріоритетність розвитку країни визначається впливом зовнішніх факторів, таких, як глобалізація, інтернаціоналізація, зміна технологічних укладів, а для України характеризується незначним впливом інноваційних факторів на економічне зростання, існуванням багатьох бар'єрів щодо підвищення рівня інновацій вітчизняної економіки та підвищення їх ефективності. Це знижує конкурентоспроможність національних товарів та не сприяє їх розвитку в перспективі, затримку розвитку можна пояснити й впливом кризових процесів. Різне зниження сприйнятливості вітчизняної промисловості до інновацій обумовлене довгостроковим негативним впливом загальноекономічних проблем, пов'язаних зі структурною деформованістю економіки країни, домінуванням у ній низькотехнологічних сировинних виробництв, які об'єктивно малосприйнятливі до сучасних наукових досягнень і набагато менш економічно ефективні, ніж виробництва високого технологічного укладу.

Незважаючи на проголошення інноваційного шляху розвитку, дотепер рівень упровадження інновацій настільки низький (лише 11 % промислових підприємств країни веде інноваційну діяльність), що вплив його не забезпечує хоч якогось більш-менш суттєвого зростання рентабельності промислового виробництва.

Однією з причин такого стану є слабкість державної політики в науково-технологічній та інноваційній сферах, зокрема недоліки у визначенні державних пріоритетів і вкрай незадовільна ситуація з їх реалізацією. Необхідним є створення умов для ефективного і динамічного економічного зростання, що базується на інвестиціях, які забезпечують структурно-технологічну модернізацію вітчизняної економіки та стабільне підвищення добробуту громадян України.

Формування експортного потенціалу є важливою умовою входження країни в світогосподарський простір. Ефективність даних процесів визначається конкурентоспроможністю національної економіки, нарощуванням обсягів експорту та стимулювання національних виробників. Експортна діяльність є суттєвим фактором оздоровлення умов життя у країні, а поширення інновацій, наукомісткого виробництва, що має визначати сучасний розвиток країни, забезпечується завдяки формуванню сприятливої експортної спеціалізації.

Для того щоб Україна стала рівноправним членом міжнародних економічних відносин, необхідно реалізовувати заходи, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності національних підприємств на світовому ринку. Реалізація цього завдання об'єктивно вимагає проведення комплексних досліджень і визначає масштаби аналізу та розробок щодо вдосконалення механізму державної підтримки українських підприємств і забезпечення їх конкурентоспроможності на світовому ринку. Разом з тим недосконалість наявних методів оцінки товарної та географічної структури експорту знижує результативність заходів зовнішньоторговельної політики країни.

На шляху становлення конкурентоспроможності українського експорту стоїть низка серйозних структурних проблем: довготривала тенденція до зменшення попиту та цін на світових ринках товарів традиційного українського експорту; посилення міжнародної конкуренції на тлі зростання державної підтримки експорту та активного застосування захисних заходів в інтересах національних виробників у провідних країнах світу; збереження тенденції дискримінації українських товарів на зовнішніх ринках, у тому числі негласні домовленості про витіснення або обмеження допуску України на перспективні ринки; зниження ефективності використання значного вітчизняного експортного потенціалу та концентрація зусиль влади із експортоспроможними підприємствами; стрімке підвищення вимог споживачів до якості, сервісного супроводу, технологічного рівня продукції; недостатні обсяги інвестицій у технологічне та організаційне оновлення українських підприємств, що перешкоджає збільшенню їхньої конкурентоспроможності та поширенню на нові світові ринки; відсутність нормативно-правових та законодавчих актів стосовно підтримки експорту продукції українського походження з використанням бюджетних коштів та інших джерел фінансування.

Підґрунтям забезпечення сталого підвищення добробуту нації є постійне зростання конкурентоспроможності національної економіки. Базових конкурентних переваг для національного товаровиробництва, які, фактично, зводяться до первинних економіко-географічних умов, ресурсної забезпеченості, наявності масштабної транспортної інфраструктури та поки ще значної кількості освіченого населення, для ефективно конкурентної боротьби в глобальній економіці катастрофічно недостатньо. Між тим темпи інноваційного та науково-технічного розвитку, який має створювати для України новітні конкурентні переваги, не розвинуті. В Україні продовжує втрачатися науково-технічний базис інноваційного розвитку: цілі

наукові напрями і школи фундаментальної науки, відродження яких вельми тривалий та дорогий процес. Водночас склалися об'єктивні передумови для позитивних зрушень у сфері зміцнення національної конкурентоспроможності. Підставою для такого твердження є становлення засад ринкової економіки, фінансової системи, наявність великих підприємств, які активно розвиваються та можуть стати основою "осередків економічного зростання". Нагромаджено певний національний капітал, сформовано базову платоспроможність споживчого ринку. Інтеграція в глобальну торговельну систему гарантуватиме Україні такий необхідний для неї доступ на світові ринки, на яких її товари і послуги зустрінуть так само прихильно, як товари і послуги більшості могутніх членів СОТ. Доступ на ринки стимулюватиме економічне зростання і сприятиме підвищенню рівня життя.

Скорочення розриву України із країнами Європи у рівнях розвитку економіки та соціальної сфери має спиратися на використання національних конкурентних переваг, міжгалузевих виробничих комплексів та макротехнологій, які відповідають потенціалу вітчизняної економіки, широке залучення інвестицій до реального сектору економіки та впровадження інновацій як пріоритетної складової загальної стратегії модернізації економіки. Результатом зміни політики економічних реформ має стати переорієнтація соціально-економічних відносин у країні на запровадження високоефективної моделі розвитку, яка зміцнить економічний потенціал України, забезпечить стале і прискорене економічне зростання, виведе національну економіку на якісно новий рівень та перетворить її на інноваційну та конкурентоспроможну державу.

В інтересах підвищення експортного потенціалу держави необхідно сконцентрувати ресурси на тих технологічних напрямах, на яких уже наявні суттєві набутки для випуску конкурентоспроможної продукції.

Отже майбутній розвиток економіки України з урахуванням національних пріоритетів у сфері зовнішньоекономічної діяльності має бути більш прогнозованим, готовим до структурних змін.

Активна зовнішньоторговельна політика може стати дієвим інструментом структурної перебудови економіки, підвищуючи ефективність і конкурентну спроможність національного виробництва. На всіх історичних етапах розвитку держави зовнішньоекономічна діяльність впливала на вирішення економічних проблем на різних рівнях: народного господарства в цілому, окремих регіонів, об'єднань, підприємств. Як частина загальної структури народного господарства зовнішньоекономічна діяльність впливає на удосконалювання внутрішньогосподарських пропорцій, розміщення і розвиток виробничих сил. Тому стратегічна програма розвитку зовнішньоекономічних відносин України має базуватися на забезпеченні її суверенітету в світогосподарських зв'язках, гарантуванні її національної зовнішньоекономічної безпеки, ґрунтуватися на еквівалентному взаємовигідному обміні, міжнародному поділі й кооперації праці.

Взаємодія зі світовим господарством має спиратися на комплексну, гнучку і динамічну державну зовнішньоекономічну політику, головне завдання якої полягає у визначенні етапів, напрямів, форм і способів реалізації дієвої зовнішньоекономічної стратегії. До універсальних факторів, які впливають на кількість та якість державної зовнішньоекономічної політики в цьому аспекті, що мають розглядатися комплексно та системно, можна віднести наслідки світової фінансово-економічної кризи, інтеграційні процеси в рамках ЄС та СОТ, інформаційно-технологічну революцію, розвиток транспорту та зв'язку, що призводить до подолання кордонів і загострення енергетичної та продовольчої проблем, загострення екологічної проблеми, поглиблення рівнів доходів між індустріально розвинутими країнами та країнами, що розвиваються, нерациональну господарську діяльність і виснаження

природних ресурсів як наслідок суцільної комерціалізації суспільного життя, лібералізацію світової торгівлі та введення у зв'язку з цим політики обмежень, пов'язаних з правовими вимогами, надмірний рівень зовнішньої заборгованості та фінансову залежність країн, відсутність доступу країн, що розвиваються, до новітніх технологій і свободи вибору економічної політики.

Аналізуючи економічну ситуацію в Україні, слід відмітити, що для неї характерні такі негативні фактори, як непродуктивна праця, непродуктивні видатки, велика енергоємність. У провідних сферах економіки, таких, як машинобудування, у тому числі військове, вихід продукції на зовнішні ринки має відбуватись по системі преференцій та фінансової підтримки для підприємств даної галузі. Це стосується як доступності кредитів, так і експортного страхування. Безперечним є необхідність втручання держави в економіку, яке може відбуватись через перегляд бюджетів усіх рівнів з метою скорочення витрат та формування коштів для виплати безробітним; визначення умов, процедур та механізмів надання державних гарантій з метою допомоги галузям та підприємствам, які знаходяться в кризі; встановлення обмежень на максимальний розмір соціальних виплат; проведення швидкої та масштабної дерегуляції підприємницької діяльності, зниження адміністративних бар'єрів у сфері ліцензування, дозвільній системі, технічному регулюванню тощо; стимулювання українського експорту інструментами, які дозволені СОТ, наприклад зниження експортного мита, розробка програм кредитування та страхування експорту; активізацію політики на ринку праці, у тому числі розширення системи перекваліфікації та підвищення кваліфікації, сприяння міжрегіональній міграції.

Обов'язковим є процес покращення інвестиційного клімату та умов ведення бізнесу, надання власникам більше прав щодо розпорядження своєю власністю, проведення радикальної дерегуляції ведення бізнесу, радикального спрощення оподаткування, підвищення ефективності використання бюджетних коштів. В умовах глобальної кризи роль якості і, перш за все, менеджменту, орієнтованого на якість, суттєво підвищується, тому держава повинна створювати механізми мотивації та умови, які сприятимуть постійному вдосконаленню національних компаній. До першочергових завдань належить навчання керівників вищої ланки державного управління світовому досвіду вдосконалення, орієнтованого на високу конкуренцію, створення механізмів мотивації організацій до постійного вдосконалення, формування і підтримка інфраструктури сприяння вдосконаленню, створення системи узагальнення та розповсюдження найкращої практики вдосконалення.

Література: 1. Марченко С. М. Індикатори боргової безпеки України / С. М. Марченко // Фінанси України. – 2003. – № 12. – С. 9–15. 2. Біленко Т. І. Міжнародні аспекти економічної кризи 2008 – 2009 років / Т. І. Біленко // Матеріали V науково-практичної конференції "Проблеми міжнародного бізнесу в умовах економічної кризи". – К., 2009. 3. Пасічна О. Ю. Структурний підхід до формування до зовнішньоекономічної стратегії держави в умовах глобалізації / О. Ю. Пасічна // Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – 2009. – № 3. – С. 17–27. 4. <http://www.ukrstat.gov.ua/> 5. External debt statistics: guide for compilers and users. – Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2003. – 309 p. 6. Барановський О. І. Фінансова безпека / О. І. Барановський // НАН України. Інститут економічного прогнозування. – К.: Фенікс, 1999. – 338 с. 7. povnap.com.ua/business. 8. Мировое экономическое положение и перспективы по состоянию на середину 2008 года // ООН. Экономический и Социальный Совет. – Е/2008/57. – 12 мая 2008 г.

Рецензент
канд. екон. наук,
професор Піддубний І. О.

Стаття надійшла до редакції
31.05.2010 р.

УДК 316.334.23:332

Євсєєва О. О.

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ЧИННИК РОСТУ ПОТЕНЦІАЛУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Анотація. Розглянуто соціальне підприємництво як важливий чинник росту потенціалу господарського розвитку регіонів, пріоритет стратегії їх соціально-економічного розвитку. Обґрунтовано положення про те, що соціальне підприємництво вимагає серйозних наукових досліджень, а Україні слід піти шляхом його визнання.

Анотация. Рассмотрено социальное предпринимательство как важный фактора роста потенциала хозяйственного развития регионов, приоритет стратегии их социально-экономического развития. Обосновывается положение о том, что социальное предпринимательство требует серьезных научных исследований, а Украине следует пойти по пути его признания.

Annotation. The development of social enterprising as an important factor of growing of the potential of the regions economic and the priority of the strategy of their socio-economic development are studied. It is suggested that social enterprise requires serious scientific researches and Ukraine should take the way of its recognition.

Ключові слова: соціальне підприємництво, стратегія, соціально-економічний розвиток, регіон, пріоритет, потенціал.

Розвиток соціального підприємництва виступає важливим чинником росту потенціалу господарського розвитку регіонів України, є пріоритетом стратегії їх соціально-економічного розвитку [1].

Ідея соціального підприємництва є дуже актуальною для нашого часу, сполучаючи соціальну місію організації з властивою бізнесу дисципліною, інновацією та рішучістю. Наш час дозрів для того, щоб вирішувати соціальні проблеми підприємницькими засобами. Тим паче, що добродійні організації виявилися далекі від передбачуваних стандартів їх функціонування, а велика частина інститутів соціальної сфери все частіше розглядаються як нерезультативні, неефективні. Соціальні підприємці, на думку Д. Г. Діза [2], потрібні для того, щоб створити нові моделі соціально значущої діяльності "для нового століття".

Широким і ґрунтовним є визначення термінів, пов'язаних з соціально підприємницькою діяльністю, теоретиком соціального підприємництва Д. Г. Дізом (J. Gregory Dees). У своїй статті "The meaning of social entrepreneurship" (2001) [2], яка є частиною аналітичної праці "Enterprising Non Profits" (1998), учений визначає місце соціального підприємництва у сучасному світі та описує соціальних підприємців як таких, які грають роль генератора змін у соціальній сфері. Їм він приписує характерні риси та вміння, саме вони, на його думку, діють таким чином: визначають місію, спрямовану на створення та підтримку соціальних, не лише матеріальних цінностей; постійно шукають і відшукують нові можливості виконання місії; постійно залучають "навчання до процесу навчання", використовують нововведення та інновації; діють сміливо, не обмежуючись наявними на даний момент ресурсами; демонструють високий рівень відповідальності за своїх клієнтів і результати діяльності.

Слід зазначити, що визначені та описані Д. Г. Дізом види діяльності у своєму поєднанні унікальні та певною мірою ідеалізують соціальних підприємців. Лідерам соціальної сфери тією чи іншою мірою властиві наведені риси, але не всі вони є